گزارش «ایران» از وضعیت تحصیلی در مناطق محروم با نگاهی به محرومیت‌زدایی از شهرستان کوهرنگ

شوق تحصیل در جان طبیعت

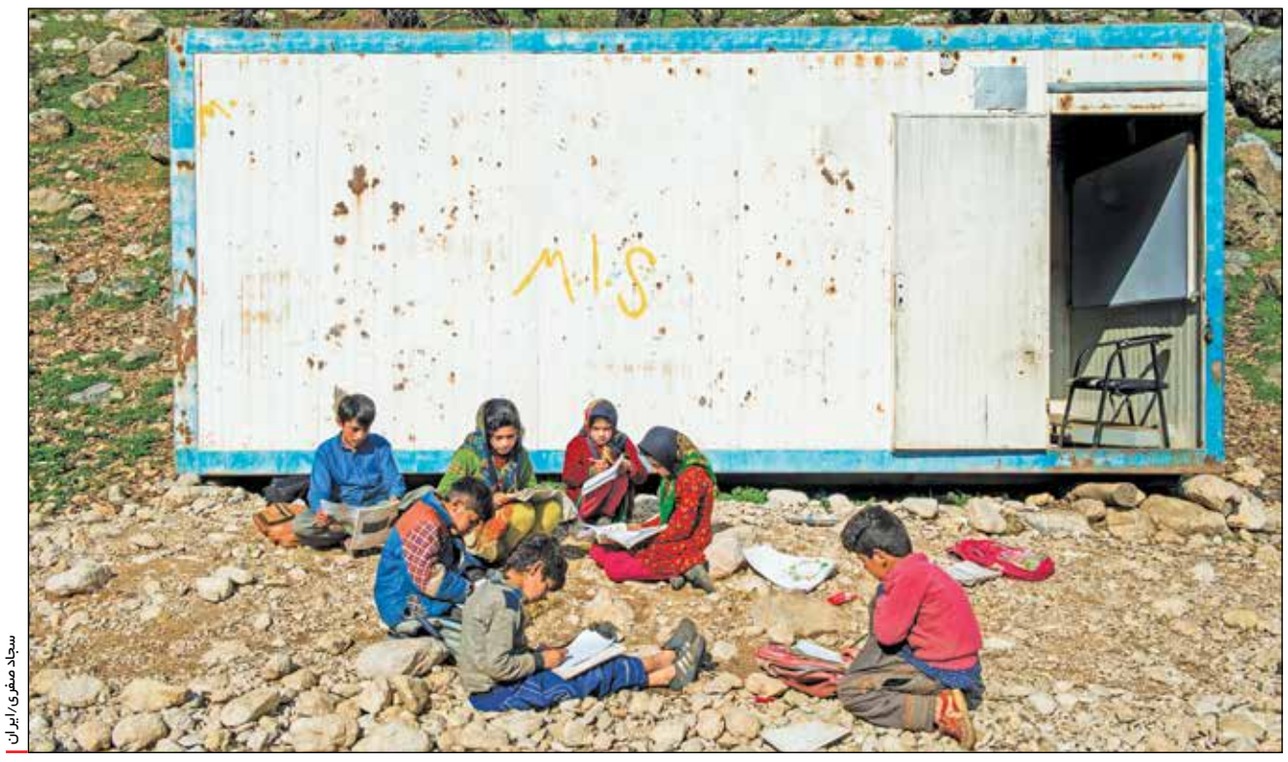

سجاد صفری/ایران

اکرم رضایی ثانی
خبرنگار

روستای لبدسفلی بخش بازفت شهرستان کوهرنگ در فاصله ۱۹۰ کیلومتری از شهرکرد قرار دارد. مسیر این منطقه از میان جاده‌های پر پیچ و خم و از دل کوه‌های سر به فلک کشیده زاگرس می‌گذرد. جاده‌ای که یک طرف آن دره‌های عمیق و یک طرف دیگر رشته کوه‌های زاگرس قرار دارد، به گفته مردمان محلی زمستان‌ها برف و کولاک شدیدی در این منطقه می‌بارد به گونه‌ای که تردد را غیر ممکن و ارتباط روستا با شهر را قطع می‌کند.

در این سال‌ها به همت سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس، حداقل‌ترین امکانات که ساخت مدرسه‌ای ایمن است برای دانش‌آموزان انجام شده است تا دانش‌آموزان از تحصیل باز نمانند اما مدرسه‌سازی در استان چهارمحال و بختیاری به لحاظ پراکندگی روستاها کار بسیار دشواری است زیرا اغلب روستاییان به فرزند خود اجازه نمی‌دهند برای ادامه تحصیل به روستایی دیگر برود.

با گذشتن از جاده‌ای روستایی به شهرستان اردل می‌رسیم، پیشتر در ارتفاعات این منطقه مدرسه‌ای تخریبی وجود داشت که اکنون مدرسه‌ای جدید با نام زنده یاد محمود بابایی دشتکی به جای آن ساخته شده است. در ساخت این مدرسه سعی شده با پی کنی و فونداسیون مستحکم، محلی امن برای تحصیل دانش‌آموزان و مانعی برابر تخریب در مقابل سیل و زلزله احداث شود. یک نکته حائز اهمیت در این مدرسه جانمایی سرویس بهداشتی و آبخوری‌ها داخل ساختمان است. با توجه به سردسیر بودن منطقه، این ایده به نفع دانش‌آموزانی است که پیش از این مجبور بودند برای استفاده از سرویس بهداشتی و آبخوری‌ها به حیاط مدرسه بروند.

با گذشتن از مسیرهای پر پیچ و خم کوهستانی، وارد روستای لبدسفلی می‌شویم، خانه‌های روستا با فاصله زیادی از هم هستند، در ابتدای روستا دو مدرسه تازه ساز را می بینیم که با سازه LSF ساخته شده و در مراحل پایانی کار است. این مدرسه با ارتفاع بیشتری نسبت به سطح زمین ساخته شده و دقیقاً رو به روی آن یک مدرسه ابتدایی قدیمی وجود دارد که در حال بازسازی است.

مردم روستا در نزدیکی مدرسه در صف آب ایستاده‌اند، دختران، پسران و مادرانشان هر کدام گالن خالی آورده‌اند تا از تنها شیر آب روستا، استفاده کنند. یکی از زنان که در صف آب ایستاده، می‌گوید وقتی رئیس جمهور به اینجا آمد ما او را دیدیم، گلایه‌هایمان از نداشتن آب، برق و مدرسه را به او گفتیم و فعلاً مدرسه را ساخته‌اند اما هنوز از آب و برق خبری نیست. او می‌گوید که سه دختر و یک پسر دارد و همه دانش‌آموز هستند، به دخترش نسرین اشاره می‌کند و می‌گوید او کلاس هشتم است.

نسرین یکی از دخترانی که در صف آب ایستاده، گالن آب را پر کرده تا به خانه ببرد. از او درباره وضعیت تحصیلی آنها می‌پرسم، نسرین که تازه وارد ۱۳ سالگی شده، می‌گوید: ما قبلاً اینجا مدرسه نداشتیم و تازگی برایمان مدرسه ساخته‌اند، اینکه مدرسه داریم خیلی خوب است اما ما خواسته‌های دیگری هم داریم. مثلاً ما آب نداریم وضعیت را هم خودتان می‌بینید باید این گالن‌ها را پر کنیم و از کوه بگذریم تا به خانه برسیم. از مسئولان می‌خواهیم همان‌طور که برای ما مدرسه جدید ساختند، برای ما آب و برق هم بیاورند.

■ ترک تحصیل بعد از پایه نهم

نسرین از علاقه‌اش به ادامه تحصیل سخن می‌گوید و ادامه می‌دهد: من گاهی اوقات به دانشگاه رفتن هم فکر می‌کنم اما مسیر اینجا به منطقه‌ای که دبیرستان داشته باشد خیلی دور است و امکانات کمی داریم. ما اینجا تا پایه نهم مدرسه داریم و بعد از پایه نهم باید ترک تحصیل کنیم. تقریباً همه بچه‌هایی که اینجا هستند تا پایه نهم درس می‌خوانند و بعد درس را رها می‌کنند.

سمیه یکی دیگر از این روستاست، او ۱۳ سال دارد اما پایه ششم ابتدایی است، او می‌گوید: به‌دلیل بیماری زردی که چند سال با آن درگیر بوده از مدرسه و تحصیل جا مانده است.

این دانش‌آموز ادامه می‌دهد: معلمان ما از مناطق دوری می‌آیند اما خوشحالیم که مدرسه داریم، باز هم مشکلاتی مثل نبود آب، برق و گاز برای ما زندگی را دشوار کرده است. خانه ما خیلی دور است و مجبوریم مسیر زیادی را طی کنیم تا به مدرسه بیاییم. من دوست دارم درسم که تمام شد به دانشگاه بروم اما اینجا شرایط ادامه تحصیل نداریم.

از نسرین و سمیه درباره المپیادهای دانش‌آموزی سؤال کردم، ابتدا نسرین با تعجب گفت: این حتماً به ورزش مربوط می‌شود. او المپیک را همان المپیاد دانش‌آموزی قلمداد کرده بوده که البته هیچ ایرادی به نسرین وارد نبود. وقتی آموزش تا این اندازه نامتوازن توزیع شود دانش‌آموزان مستعد زیادی از جمله نسرین از حق خود دور می‌مانند. وقتی جزئیات المپیاد را برای آنها توضیح دادم، گفتند که تا به حال چیزی درباره آن نشنیده‌اند. این درحالی است که به گفته نسرین و سمیه هر دو با توجه به محرومیت شدید منطقه، معدل ۲۰ را کسب کرده‌اند.

سمیه می‌گوید: پدر و مادرش سواد ندارند و بیشتر برادرش در درس‌ها به او کمک می‌کند.

از نسرین می‌پرسم بعد از امتحانات خرداد، اوقات فراغتش را چه کار می‌کند، او می‌گوید: ما در کوه گردش می‌کنیم. اینجا دور تا دور کوه است و ما تمام تابستان را همین‌طور می‌گذرانیم و تفریح دیگری نداریم.

نسرین درباره مشکلات دسترسی این منطقه به کتاب‌های درسی توضیح می‌دهد: خواهر من امسال پایه نهم بود اما کتابی به دستش نرسید، هرچقدر جست‌وجو کرد نتوانست کتاب تهیه کند. مجبور شد تمام کتاب‌ها را از کسی قرض بگیرد و داخل یک دفتر بنویسد تا از طریق همان دفترها درس بخواند. چند نفر از دانش‌آموزان پایه نهمی اصلاً کتاب نداشتند. من هم حدود ۱۰۰ هزار تومان پول کتاب دادم، در حالی که پدرم شغلی ندارد و از کار افتاده است. سمیه هم اشاره می‌کند که پدرش بیکار است و زندگی مان به یارانه بند است.

■ ۲۰ کیلومتر تا مدرسه

بیژن اللهیاری دهیار روستای لبدسفلی می‌گوید: جمعیت مردم روستا بیش از ۱۰۰۰ نفر و عشایر آن‌هم زیاد است به گونه‌ای که بیش از ۴، ۵ هزار نفر از درمانگاه این روستا استفاده می‌کنند. در آمد مردم این روستا از طریق کشاورزی است که آن‌هم به شکل جو و گندم و در حد بخور و نمیر است. یک‌سری هم گاو و گوسفند دارند اما انگشت شمار است.

وی می‌افزاید: اینجا ۸۰ دانش‌آموز ابتدایی و حدود ۹۰ نفر هم به علاوه روستاهای اطراف دانش‌آموز راهنمایی داریم. قبلاً که دانش‌آموزان مدرسه نداشتند در شیفت مخالف مدرسه ابتدایی، مقطع متوسطه اول را می‌گذراندند. ما سال اول با ۱۷ دانش‌آموز مقطع راهنمایی را شروع کردیم و کم کم این تعداد افزایش یافت. دبیرستان که اصلاً نداریم و دانش‌آموزان باید از راه دور درس بخوانند.

دهیار روستای لبدسفلی می‌گوید: منطقه لبد ۸ روستا دارد، بعضاً دانش‌آموزانی داریم که ۲۰ کیلومتر را طی کنند تا به مدرسه برسند. در حال حاضر سایر دانش‌آموزانی که وارد مقطع متوسطه دوم شده‌اند باید به منطقه چمن گلی بروند.

فاصله چمن گلی تا لبد حدود ۷۵ کیلومتر است که مدارس شبانه روزی است. بیشتر پسرها به مدارس شبانه‌روزی می‌روند و دخترها خودشان درس می‌خوانند و برای امتحان به چمن گلی می‌روند.

■ سال ۹۸ ما ۴۲ دانش‌آموز بودیم اما اکنون من تنها مانده‌ام

رضا از دانش‌آموزان متوسطه دوم در رشته برق صنعتی است، می‌گوید: تا چمن گلی با ماشین دو ساعت راه است، این مسیر هم که دیدید چقدر کوهستانی و دشوار است. در زمستان کل جاده بسته می‌شود و مجبوریم آنجا در خوابگاه و به دور از خانواده باشیم. ما آنجا می‌مانیم اما امکاناتی نداریم. سال ۹۸ ما ۴۲ دانش‌آموز بودیم و از همین روستا به چمن گلی می‌رفتیم، سال به سال کمتر شدیم و اکنون که سال ۱۴۰۱ شده فقط من به تحصیلم ادامه دادم.

این دانش‌آموز ادامه می‌دهد: بچه‌های اینجا همه دوست دارند دانشگاه بروند اما به خاطر بی‌پولی و دوری از خانواده و اینکه سرویسی برای رفتن به مدرسه وجود ندارد، ترک تحصیل کرده‌اند. من خودم موتورسیکلت دارم و مجبورم درسرما و گرما با موتور به مدرسه بروم. تلفن همراه هم نداریم که وقتی به مدرسه رسیدیم از خانواده خبر بگیریم. آن تعداد از همکلاسی‌هایمان که از تحصیل بازماندند کشاورزی یا دامداری می‌کنند که آن‌هم در آمدی ندارد. من نیز کارگری می‌کنم، ما بعد از مدرسه به شهرهای اطراف می‌رویم و کارگری می‌کنیم.

■ بازماندگی از تحصیل ۲۰ درصد دانش‌آموزان کوهرنگ

علی یوسفی بابادی مدیر آموزش و پرورش شهرستان کوهرنگ در گفت‌وگو با «ایران» درباره وضعیت آموزشی دانش‌آموزان این منطقه اظهار داشت: با توجه به اینکه شهرستان کوهرنگ یک شهرستان عشایری- روستایی است، بیشتر دانش‌آموزان از مناطق محروم هستند و مدارس ما اغلب ابتدایی است. مثلاً در بخش لبد با سفری که ریاست جمهوری داشتند توانستیم یک مدرسه دخترانه و یک مدرسه پسرانه در مقطع متوسطه اول داشته باشیم که ان شاءالله از اول مهر آماده به کار است.

وی اضافه می‌کند: حتی در روستاهای دور دست سعی شده معلمان ابتدایی برای آنها ارسال شود اما مقاطع متوسطه به همین روستا می‌آیند و در اینجا ادامه تحصیل می‌دهند. ما در منطقه چمن گلی هم مدارس شبانه‌روزی داریم که اگر والدین آنها راضی باشند، دانش‌آموزان می‌توانند به آنجا بروند. متأسفانه فرهنگ اینجا به گونه‌ای است که خانواده‌ها از این موضوع استقبال نمی‌کنند.یوسفی می‌گوید: ما دنبال این هستیم که با بزرگان و ریش سفیدان مذاکره کنیم تا کمک کنند خانواده‌ها فرزندانشان را در مدرسه‌های شبانه روزی برای ادامه تحصیل ثبت‌نام کنند. البته در چند سال اخیر با فرهنگ‌سازی که شده به نسبت گذشته استقبال خوبی از متوسطه دوم و مدارس شبانه روزی شده است.

وی در پاسخ به این سؤال که چه تعداد سرباز معلم در شهرستان کوهرنگ دارید، توضیح می‌دهد: تعداد سرباز معلمان ما در منطقه کوهرنگ ۱۰ نفر هستند و خیلی آنها را جذب نمی‌کنیم و بیشتر سعی بر استفاده از افراد بومی داریم.

مدیر آموزش و پرورش شهرستان کوهرنگ درباره ارائه تسهیلات ویژه به معلمان مناطق کم برخوردار گفت: وضعیت آنها خیلی فرق چندانی با سایر معلمان ندارد، صرفاً طبق قوانین،بندی به نام خدمت در مناطق محروم وجود دارد که در فیش و حکم حقوقی آنها لحاظ خواهد شد.

وی اشاره می‌کند: ما در شهرستان کوهرنگ ۸ هزارو ۴۰۰ دانش‌آموز داریم که ۷۰ درصد مدارس ابتدایی و ۳۰ درصد مابقی متوسطه اول و دوم بوده که بیشتر آنها روستایی هستند تا عشایری. ما در متوسطه اول و دوم نزدیک به ۸۰ درصد از دانش‌آموزان را پوشش تحصیلی داده‌ایم.

یوسفی بابادی در پاسخ به این سؤال که چه تعداد از دانش‌آموزان منطقه کوهرنگ در کنکور سراسری پذیرفته شده‌اند،می‌گوید: امسال ۴۳۰ نفر از دانش‌آموزان ما در کنکور شرکت کردند ولی هنوز نتیجه آنها نیامده است. در سال گذشته حدود ۶ دانش‌آموز از تعداد۲۸۰ متقاضی کنکور در دانشگاه‌های دولتی پذیرفته شدند.

به گفته علی یوسفی بابادی مدیر آموزش و پرورش شهرستان کوهرنگ، دوران کرونا موجب شد که از تعداد ۸ هزار و ۴۰۰ نفر دانش‌آموز، حدود ۲۰ درصد از دانش‌آموزان این منطقه ترک تحصیل کنند که در حال حاضر تلاش‌ها برای بازگرداندن آنها به چرخه تحصیل ادامه دارد.

> منطقه لبد ۸ روستا دارد، بعضاً دانش‌آموزانی داریم که ۲۰کیلومتر را طی کنند تا به مدرسه برسند. در حال حاضر سایر دانش‌آموزانی که وارد مقطع متوسطه دوم شده‌اند باید به منطقه چمن گلی بروند. فاصله چمن گلی تا لبد حدود ۷۵ کیلومتر است که مدارس شبانه روزی است. بیشتر پسرها به مدارس شبانه‌روزی می‌روند و دخترها خودشان درس می‌خوانند و برای امتحان به چمن گلی می‌روند

در مسیر محرومیت‌زدایی

برش

کامران رهی شهرکی مدیرکل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس استان چهارمحال و بختیاری در توضیح ساخت این مدرسه به «ایران» می‌گوید: این مدرسه دارای شش کلاس و برای مقطع ابتدایی پسران است که با مشارکت ۳۰ درصدی خیرین ساخته شد. ان شاءالله برای مهرماه به آموزش و پرورش تحویل داده می‌شود. مدرسه محمود بابایی دشتکی ۱۸۰ دانش‌آموز دارد و کاملاً نیاز منطقه را پوشش خواهد داد. مدرسه قبلی سه کلاسه بوده ولی این مدرسه شش کلاسه طراحی وساخته شد تا نیاز منطقه را تأمین کند.وی ادامه می‌دهد: ما چند تیپ مدرسه شش کلاسه داریم، در نقاطی که از نظر جا و مکان کوچک‌تر هستند از مدارس با تیپ کوچکتر استفاده می‌شود و معمولاً حدود ۵۰۰ متر زیربنا نیاز دارند اما اگر فضای کافی داشته باشیم ۸۰۰ تا ۸۵۰ متر برای مدارس شش کلاسه در نظر گرفته خواهد شد. همه این تیپ‌ها طرح‌های متفاوتی دارند.

رهی ادامه می‌دهد: تصمیم‌گیری برای ساخت مدرسه بر اساس اعلام نیاز منطقه نسبت به تعداد دانش‌آموزان است که از سوی آموزش و پرورش به ما اعلام می‌شود. به‌عنوان مثال روستای لبد سفلی در بازفت نیاز به مدرسه مقطع متوسطه اول داشت که دو مدرسه سه کلاسه برای دانش‌آموزان دختر و پسر در آنجا ساخته شد.

■ برخی روستاها حاضر نیستند از مدارس روستایی دیگر استفاده کنند

مدیرکل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس استان چهارمحال و بختیاری می‌افزاید: روستاهای استان چهارمحال و بختیاری دارای پراکندگی زیادی است، مردم اکثراً به‌صورت طایفه‌ای زندگی می‌کنند و هرکدامشان یک روستا و محله برای خودشان دارند. در اینجا شرایط به لحاظ فرهنگی به گونه‌ای است که شاید یک تا دو کیلومتر میان روستاها فاصله باشد اما آنها حاضر نیستند از مدارس هم استفاده کنند و آموزش و پرورش برای هر کدام از این روستاها مدارس جداگانه احداث می‌کند. البته مدارس این روستاها اکثراً کوچک، سه کلاسه و مختلط هستند. هرچه روستاها به مرکز شهرها نزدیک‌تر می‌شوند از نظر افزایش جمعیت تعداد کلاس‌های آنها نیز افزایش می یابد.

■ عمده مشکلات تحصیلی در مقاطع اول و دوم است

رهی ادامه می‌دهد: مدارس ابتدایی در همه روستاها وجود دارد و ما بیشتر برای مدارس مقطع متوسطه اول و دوم مشکل داریم. سرانه آموزشی ما به طور متوسط در استان چهارمحال و بختیاری حدود ۶.۲ مترمربع است که تقریباً نسبت به سرانه متوسط کشور وضعیت مناسبی دارد ولی پراکندگی آن خیلی زیاد است. یعنی گرچه سرانه آموزشی ما خیلی خوب است اما از نظر تقسیم مشکل داریم. مخصوصاً در بحث مقطع متوسطه اول این مشکل پررنگ‌تر است. تقریباً ۹۹ درصد روستاهای ما مدارس شش پایه ابتدایی دارند ولی درباره مدارس راهنمایی کمبودهایی داریم که تلاش می‌شود تا حد ممکن آن مشکلات هم مرتفع شود.

وی ادامه می‌دهد: در سفر ریاست جمهوری به استان چهارمحال و بختیاری حدود ۲۱۰ میلیارد تومان اعتبار برای تأمین مدارس و فضاهای آموزشی نیمه‌تمام پیش‌بینی شده که ان شاءالله به محض اینکه تخصیص داده شود می‌تواند کمک بسیاری در این بخش کند. برای تخریب و بازسازی فضاهای آموزشی سطح استان نیز از همین مبلغ حدود ۹۰ میلیارد تومان پیش‌بینی شده که ما این اعتبار را در ۱۰ شهرستان تقسیم کردیم و اولویت آن هم با آموزش و پرورش و فرمانداران است تا مدارسی که نیاز به تخریب و بازسازی دارند احصا و اعلام کنند تا کار انجام شوند.

رهی در پاسخ به این سؤال که چه تعداد مدرسه در استان دارید که به طور کلی نیاز به مقاوم‌سازی یا تخریب دارد، می‌گوید: ما در استان حدود ۱۹۸۰ مدرسه در پایه‌های مختلف با ۲۲۰ هزار دانش‌آموز در پایه‌های متعدد داریم. در خصوص مدارسی که نیاز به تخریب و بازسازی دارند آمار ما با آمار سازمان نوسازی اختلاف دارد، چیزی که ما برداشت کردیم حدود ۳۰ درصد این مدارس نیاز به تعمیرات اساسی و ۱۰ درصد نیاز به تخریب و بازسازی دارند. امسال ۱۴۰ مدرسه در دست احداث داریم یعنی از محل محرومیت‌زدایی حدود ۷۴ مدرسه برایمان تعریف شده که اکنون روی ۶۰ مورد آنها کار می‌کنیم که از سازه‌های جدید و سازه‌های فلزی LSF در ساخت آنها استفاده شده است.

مدیرکل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس استان چهارمحال و بختیاری بیان می‌کند: با توجه به اینکه سازه‌های فلزی شاید تفاوتی با سایر سازه‌ها نداشته باشد اما سرعت ساخت بالایی دارد ما از برج ۸ و ۹ به بعد خیلی بازدهی کاری نداریم از این‌رو مجبوریم کارها را زودتر انجام دهیم.

■ کوهرنگ، اردل و لردگان از جمله مناطق محروم چهارمحال وبختیاری

وی در پاسخ به این سؤال که محروم‌ترین منطقه در استان چهار محال و بختیاری کدام منطقه است، می‌گوید: شهرستان کوهرنگ، اردل و لردگان از جمله مناطق محروم استان ماست. تراکم دانش‌آموزی با توجه به اینکه پراکندگی مدارس ما زیاد است تقریباً حدود نرم معمولی را دارد اما آنچه در مرکز شهرکرد وجود دارد شاید این‌طور نباشد. مثلاً تعداد دانش‌آموزان در یک کلاس ۴۰ تا ۴۵ نفر باشد. ولی در مناطق دورافتاده و روستایی حدود ۱۵ تا ۲۵ نفر بوده که اکثراً هم چند پایه هستند. برای اکثر مدارس مناطق محروم برنامه‌ریزی شده که اعتبارات خاصی به آنها تخصیص یابد، اگر این اتفاق بیفتد خیلی از مشکلات حل خواهد شد.

رهی در پاسخ به این سؤال که آیا شما در طرح جمع‌آوری مدارس سنگی و کانکسی هستید و چقدر مدرسه سنگی دارید، پاسخ می‌دهد: ما حدود ۱۵ کلاس صرفاً کانکسی و تقریباً حدود ۲۵ کلاس درس داریم که ضمیمه مدرسه هستند. یعنی ما ۴۰ کلاس درس کانکسی در استان داریم که از محل اعتبارات سفر ریاست جمهوری با مشارکت ۴۰ درصدی بنیاد برکت برای تبدیل آنها به کلاس دائمی پیش‌بینی شده است. ما در این استان مناطقی داریم که راه ماشین رو و مال رو ندارند، حتی کانکس با هلیکوپتر به منطقه ارسال شده است، این مناطق اجتناب‌ناپذیر است و آب و برق هم ندارند ما هم راه دیگری جز ارسال کانکس نداریم.مدیرکل نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس استان چهارمحال و بختیاری درباره معلمان این مناطق توضیح می‌دهد: معلمان وقتی به مناطقی از جمله لبدسفلی می‌آیند در آنجا می‌مانند، زیرا مسیر رفت و آمد دشوار است. از طرفی نگهداری این مدارس بسیار دشوار است و نمی‌توان این مدارس را یک روز خالی گذاشت.

مدرسه ای که در روستای لبدسفلی به سرعت ساخته شد تا برای مهر پذیرای دانش آموزان باشد

آب برق و مدرسه سه نیاز روستاییان بود که با دستور رئیس جمهور قرار است هر سه نیاز مرتفع شود

در این روستا و روستاهای دیگر در کشور دانش آموزان با استعداد بسیاری نیازمند توجه هستند

رکورد ساخت مدرسه در کوتاه‌ترین زمان در دولت سیزدهم زده شد

عکس‌ها: سازمان نوسازی